

80 mirades (i+) sobre el catalanisme

PRÒLEG

EL CATALANISME NO CAP EN UN SOL PARTIT

Aquest llibre vol ser un clam. L'expressió a viva veu de l'existència al nostre país d'un corrent polític transversal que coneixem amb el nom de catalanisme polític. Per a alguns la seva persistència pot semblar una obvietat. Però és una evidència que el catalanisme s'ha vist sotmès en aquests temps a un foc creuat: entre l'independentisme d'una banda i els partidaris del pur manteniment del estatuts quo, o del retrocés, per l'altra. Per això no han estat poques les veus que han proclamat la seva defunció: en aquest joc de passar pantalles tant de moda en els nostres dies han considerat que aquesta estava, efectivament, superada.

Què és avui el catalanisme? És un mer exercici de nostàlgia? És un record històric que s'esgota per l'eclosió de l'independentisme? Te sentit, en les actuals circumstàncies polítiques, parlar de catalanisme? És un espai vigent, motiu d'esperança? Te sentit la cultura del catalanisme per a les generacions post-transició? Segueix essent un espai central a la vida política catalana? Quins són els seus contorns, els seus reptes, ... I, el més important, què han de fer els catalanistes, en plural, per ser útils en aquests moments de confusió i de bloqueig institucional?

Aquests interrogants no tenen fàcil resposta. Ni tenen una única resposta. Precisament la necessitat de reflexionar sobre això va estar en la base de la creació de la plataforma Portes Obertes del Catalanisme.

Portes Obertes, doncs, es va formar el novembre de 2016 per vindicar el llegat del catalanisme i proclamar-ne la seva utilitat. En la declaració fundacional expliquem que per a nosaltres el catalanisme no és una finalitat en sí mateix sinó un espai compartit que permet *“plantejar i articular la diversitat d'aspiracions de la societat catalana, amb voluntat de cívica convivència amb la resta de pobles d'Espanya i de presència i participació activa en la governabilitat de l'Estat”*. Diem, igualment, que l'espai del catalanisme hauria de permetre cohesionar la societat catalana des de la democràcia i el compromís de bastir ponts sense exclusions, sobre la base del diàleg, la negociació i el pacte.

Nosaltres, sense voler representar la totalitat d'aquest espai, hem aventurat una definició del catalanisme a partir de tres compromisos:

En primer lloc, un compromís amb el desenvolupament del país, el benestar dels seus habitants i la preservació de la identitat col·lectiva, per mitjà de l'exercici de l'autogovern, que es deriva de la seva condició nacional.

En segon lloc, un compromís amb una idea d'Espanya entesa com un projecte compartit, basat en el reconeixement de la diversitat, en la lleialtat institucional, en l'impuls de les reformes necessàries en cada moment històric i en la voluntat de liderar-les.

I, en tercer lloc, un compromís amb la construcció del projecte europeu, del que ens volem sentir participants i protagonistes.

I és en aquest marc de reflexió que vàrem posar en marxa el projecte “Mirades sobre el catalanisme”, convertit ara ja en el llibre que teniu a les mans que és, en realitat, una obra col·lectiva.

No espereu en aquest recull de textos “una” resposta a aquells interrogants. Ni tampoc una fórmula màgica per sortir d’aquest mal pas en el que entre tots hem situat el país. Trobareu, això sí, respostes. Diferents, contradictòries, complementàries. Trobareu també més preguntes, àcides, dolgues, preocupades, ...

És que hi ha molts catalanismes. Uns més interessats en vindicar la història i la llengua, d’altres més avesats a vincular progrés nacional amb progrés social. De fet, podem afirmar sense embuts que el catalanisme no cap en un sol partit, atesos els seus amplis contorns i les diverses visions de la vida, de l’economia, de la cultura i de la política.

En tot cas, el conjunt de textos que conformen aquestes *80 (i+) Mirades* constitueixen una mirada caleidoscòpica que confereix dimensió a una nova resposta catalanista.

Aquí trobareu perspectives ben diferents des de l’espai catalanista compartit. Unes més crítiques amb el paper que el catalanisme ha jugat en la nostra història contemporània i en el temps present. D’altres més escèptiques respecte del paper que pot representar en una societat tensionada, que es mira de reüll i que bascula entre el temor de la fractura i l’esglai de la confusió. També hi trobareu mirades més entusiastes, que consideren que, precisament per la gravetat i la complexitat del moment, el catalanisme pot oferir una pista d’aterratge per a tots aquells que volen compartir solucions. En tot cas, mirades complementàries que poden dibuixar un camí, un pont o una porta oberta que ens acosti a una sortida que garanteixi la convivència, la pluralitat, la democràcia i la vocació dels catalans d’autogovernar-nos.

Aquesta pluralitat de perspectives, que reforça la capacitat d’un catalanisme que vulgui ser útil, ens esperona a exigir a les organitzacions polítiques coratge per fer front a les reformes necessàries en la organització territorial d’Espanya. És imprescindible, creiem, anar al moll de l’os de la qüestió: calen reformes de fons en el marc jurídic i constitucional no per assolir el dret a l’autodeterminació – inexistent en cap Constitució de les democràcies que ens serveixen de referent – sinó per dissenyar una redistribució del poder a Espanya que doni més joc als territoris. Perquè això va, finalment, de com distribuir la capacitat de decisió i el marge per a l’exercici de l’acció política i de govern.

Creiem que Espanya és reformable. De fet, si som justos amb la nostra història contemporània comuna, hem de constatar que ho ha estat. Ara, el que cal, és visionar amb lucidesa quines són les reformes necessàries, ... i quines les aliances per fer-les possibles.

També coratge, especialment a Espanya, per acceptar la seva pluralitat nacional, lingüística i cultural i treure’n conseqüències en el pla polític i institucional.

Coratge, tanmateix, per part de les formacions independentistes per a dir la veritat. Per explicar als ciutadans i les ciutadanes els que es diu en privat però no s’afirma en les declaracions i proclames públiques. Per reconèixer els gravíssims errors comesos que han col·locat el nostre país en un atzucac.

La positiva resposta que ha obtingut el projecte “Mirades” ens esperona a empènyer aquesta reflexió col·lectiva que considerem necessària i urgent i aportar-ne el nostre gra de sorra. Aspirem, doncs, a eixamplar el diàleg sobre el catalanisme entre els catalanistes i més enllà d'aquests. I és que el debat profitós és el que es fa entre els que pensen diferent, entre els que introdueixen matisos i fins i tot contradiccions.

El risc que avui viu Catalunya és que la discussió sobre les solucions necessàries per al progrés del país es faci entre els que pensen igual, cadascú en el seu racó de les certeses. Per la via del debat intern entre cada certesa només construirem dos mons paral·lels, confrontats, sense ni conèixer, ni comprendre ni respectar la posició de l'altre.

Hi ha encara un risc pitjor: el de qualificar els uns o els altres, segons que participin d'unes o unes altres certeses, de mals ciutadans i pitjors catalans. I així, creiem, no es construeix ni Pàtria ni Nació. I és que, efectivament, Catalunya ha de ser Nació de tots i no només causa d'alguns.

Mario Romeo

President de Portes Obertes del Catalanisme

Novembre de 2018